

I

(Informace)

SOUDNÍ DVŮR

SOUDNÍ DVŮR

Oznámení

Informativní sdělení určené vnitrostátním soudům týkající se řízení o předběžné otázce u Soudního dvora jim bylo doručeno prostřednictvím příslušných vnitrostátních orgánů v roce 1996. Jelikož se toto sdělení ukázalo v praxi jako užitečné, Soudní dvůr se ujal jeho aktualizace v návaznosti na zkušenosti a dnes považuje za vhodné jej zpřístupnit zveřejněním v *Úředním věstníku Evropské unie*.

INFORMATIVNÍ SDĚLENÍ

o zahajování řízení o předběžné otázce vnitrostátními soudy

(2005/C 143/01)

1. Systém postoupení předběžné otázky je základním mechanismem práva Evropské unie, jehož cílem je poskytnout vnitrostátním soudům prostředek k zajištění jednotného výkladu a použití tohoto práva ve všech členských státech.
2. Soudní dvůr Evropských společenství má pravomoc rozhodovat prostřednictvím řízení o předběžné otázce o výkladu práva Evropské unie a o platnosti aktů sekundárního práva. Tato obecná pravomoc je mu svěřena článkem 234 Smlouvy o ES a v určitých přesně vymezených případech dalšími texty.
3. Vzhledem k tomu, že řízení o předběžné otázce spočívá na spolupráci mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudci, se pro zajištění účinnosti této spolupráce jeví vhodným poskytnout vnitrostátním soudům následující informace.
4. Účelem těchto praktických informací, které nejsou jakkoli závazné, je orientovat vnitrostátní soudy, pokud jde o příhodnost podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, a případně jim pomoci ve formulaci a prezentaci otázek předkládaných Soudnímu dvoru.

K úloze Soudního dvora v rámci řízení o předběžné otázce

5. V rámci řízení o předběžné otázce je úlohou Soudního dvora poskytovat výklad práva Společenství nebo rozhodovat o jeho platnosti, a nikoliv uplatňovat toto právo na skutkový stav, o který se jedná v původním řízení, což je úlohou vnitrostátního soudu. Soudnímu dvoru nepřísluší ani vyslovit se ke skutkovým otázkám vzneseným v rámci sporu v původním řízení, ani rozhodovat, pokud jde o rozdílné názory na výklad nebo použití pravidel vnitrostátního práva.

6. Soudní dvůr rozhoduje o výkladu nebo platnosti práva Společenství, přičemž je veden snahou poskytnout odpověď užitečnou pro řešení sporu, avšak je věcí postupujícího soudu, aby z této odpovědi vyvodil důsledky, a to případně tím způsobem, že nepoužije dotčenou vnitrostátní právní normu.

K rozhodnutí podat Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Autor otázky

7. V rámci článku 234 Smlouvy o ES a článku 150 Smlouvy o ESAE může v zásadě každý soud členského státu, má-li vydat rozhodnutí v rámci řízení, jehož výsledkem má být přijetí rozhodnutí soudního typu, položit Soudnímu dvoru předběžnou otázku. Postavení orgánu jako soudního orgánu je vykládáno Soudním dvorem jako autonomní pojem práva Společenství.

8. Oproti tomu v případě aktů přijatých orgány v oblasti hlavy IV třetí části Smlouvy o ES týkající se víz, azylu, přistěhovalectví a ostatních politik týkajících se volného pohybu osob – zejména v oblasti soudní příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí – je podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce omezeno na soudy, jejichž rozhodnutí již nemůže být napadeno opravnými prostředky v souladu s článkem 68 Smlouvy o ES.

9. Stejně tak v souladu s článkem 35 Smlouvy o Evropské unii mohou být akty přijaté orgány v oblasti policejní a soudní spolupráce v trestních věcech předmětem žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce jen v případě soudů členských států, které přijaly pravomoc Soudní dvora, přičemž každý stát určí, zda je možnost podat Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce přístupná všem jeho soudům nebo zda je omezena na soudy, jejichž rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky.

10. Není nezbytné, aby otázka byla vznesena samotnými účastníky řízení; vnitrostátní soudce ji může položit i bez návrhu.

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu

11. Každý dotčený soud má **pravomoc** položit Soudnímu dvoru otázku týkající se výkladu pravidla práva Společenství, pokud ji považuje za nezbytnou k vyřešení sporu, který je mu předložen.

12. Oproti tomu soud, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, je v zásadě **povinen** předložit Soudnímu dvoru takovouto otázku, ledaže již v dané oblasti existuje judikatura (a případný nový rámec nenastoluje skutečné pochybnosti ohledně možnosti použití této judikatury) nebo je správný způsob výkladu pravidla Společenství zcela zřejmý.

13. Soud, jehož rozhodnutí může být napadeno opravnými prostředky, tak může, zejména pokud má věc za dostatečně objasněnou na základě judikatury Soudního dvora, rozhodnout sám o správném výkladu práva Společenství a o jeho použití na jím učiněná skutková zjištění. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se nicméně může ve vhodném stadiu řízení ukázat jako zvláště užitečná, pokud se jedná o novou otázku výkladu mající obecný význam pro jednotné použití práva Společenství v Unii nebo pokud se stávající judikatura nezdá být použitelná na zcela nový skutkový rámec.

14. Vnitrostátnímu soudu přísluší vysvětlit, v čem je požadovaný výklad nezbytný k vynesení jeho rozsudku.

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se posouzení platnosti

15. Jestliže vnitrostátní soudy mají možnost odmítnout žalobní důvody týkající se neplatnosti, které jsou před nimi uplatňovány, možnost prohlásit akt Společenství za neplatný spadá do výlučné pravomoci Soudního dvora.

16. Každý vnitrostátní soud tak **musí** položit Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, pokud má pochybnosti o platnosti aktu Společenství, s uvedením důvodů, pro které se domnívá, že by akt Společenství mohl být stížen neplatností.

17. Nicméně, jestliže má vnitrostátní soudce vážné pochybnosti o platnosti aktu Společenství, na kterém je založen vnitrostátní akt, může výjimečně pozastavit dočasně provádění posledně uvedeného aktu nebo v tomto ohledu přijmout jakékoli jiné předběžné opatření. Je pak povinen položit otázku týkající se platnosti Soudnímu dvoru a uvést důvody, proč má za to, že akt Společenství není platný.

K okamžiku podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

18. Vnitrostátní soud může podat Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce hned, jakmile zjistí, že rozhodnutí o otázce nebo otázkách výkladu nebo platnosti je nezbytné k tomu, aby mohl být vydán jeho rozsudek; je to vnitrostátní soud, který může nejlépe posoudit, v jakém stadiu řízení je takovou žádost třeba podat.

19. Je nicméně žádoucí, aby rozhodnutí o položení předběžné otázky bylo přijato ve stadiu řízení, kdy je postupující soudce schopen vymezit skutkový a právní rámec problému, aby tak Soudní dvůr měl k dispozici veškeré poznatky nezbytné případně k ověření, že je právo Společenství na spor v původním řízení použitelné. Může se rovněž ukázat v zájmu řádného výkonu spravedlnosti, aby byla předběžná otázka položena po kontradiktorním pojednání věci.

K formě žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

20. Rozhodnutí, kterým vnitrostátní soudce pokládá předběžnou otázku Soudnímu dvoru, může být přijato v jakékoli formě, kterou vnitrostátní právo připouští pro případ procesních otázek. Je však třeba mít na mysli, že je to tento dokument, který je základem pro řízení, které proběhne před Soudním dvorem a že Soudní dvůr musí mít k dispozici poznatky, které mu umožní poskytnout vnitrostátnímu soudu užitečnou odpověď. Mimoto zúčastněným stranám, které jsou oprávněny předložit před Soudním dvorem vyjádření – zejména členským státům a orgánům – je oznamována právě jen žádost o rozhodnutí o předběžné otázce a pouze tato žádost je rovněž překládána.

21. Nutnost překládat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce vyžaduje, aby byla sepsána jednoduše, jasně a přesně, bez nadbytečných skutečností.

22. Délka nepřesahující deset stran je často dostatečná k vyložení rámce žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vhodným způsobem. Přestože musí postupující rozhodnutí zůstat stručné, musí být zároveň dostatečně úplné a obsahovat všechny relevantní informace tak, aby bylo Soudnímu dvoru, jakož i zúčastněným stranám, které jsou oprávněny předložit vyjádření, umožněno správně pochopit skutkový a právní rámec věci v původním řízení. Postupující rozhodnutí musí zejména:

- obsahovat krátké vylíčení předmětu sporu, jakož i relevantních skutečností tak, jak byly zjištěny, nebo alespoň vysvětlit skutkové předpoklady, na kterých je předběžná otázka založena;
- uvést znění vnitrostátních předpisů, jejichž použití přichází v daném případě v úvahu, a určit případně relevantní vnitrostátní judikaturu, pokaždé s uvedením přesného odkazu (například strany určité sbírky zákonů nebo sbírky soudních rozhodnutí; případně s odkazem na internetové stránky);

- určit s co možná největší přesností ustanovení práva Společenství relevantní v daném případě;
- ozřejmit důvody, které vedly postupující soud k tomu, aby si kladl otázky ohledně výkladu nebo platnosti určitých ustanovení práva Společenství, jakož i vztah, který spatřuje mezi těmito ustanoveními a vnitrostátními právními předpisy použitelnými na spor v původním řízení;
- případně obsahovat shrnutí nejdůležitějších relevantních argumentů účastníků původního řízení.

Za účelem usnadnění četby a možnosti na postupující rozhodnutí odkazovat, je užitečné, aby jeho jednotlivé body nebo odstavce byly očíslovány.

23. Postupující soud konečně může, pokud má za to, že je s to tak učinit, uvést stručně své stanovisko ohledně odpovědi na položené předběžné otázky.

24. Samotná předběžná otázka nebo předběžné otázky musejí být obsaženy v samostatné a jasně odlišené části postupujícího rozhodnutí, obvykle na jeho začátku nebo na jeho konci. Musejí být srozumitelné, aniž by bylo nutné přihlížet k odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, které nicméně poskytuje kontext nezbytný k náležitému posouzení.

K účinkům žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na vnitrostátní řízení

25. Podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce způsobuje přerušování vnitrostátního řízení do doby, nežli Soudní dvůr rozhodne.

26. Vnitrostátní soudce je přitom nadále příslušný k vydání předběžných opatření, zvláště v rámci žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se platnosti (viz bod 17 výše).

K nákladům řízení a právní pomoci

27. Řízení o předběžné otázce před Soudním dvorem je bezplatné a Soudní dvůr nerozhoduje o nákladech řízení účastníků původního řízení; ohledně toho přísluší rozhodnout vnitrostátnímu soudu.

28. V případě nedostatku prostředků některého z účastníků řízení a pokud to vnitrostátní předpisy umožňují, může postupující soud poskytnout tomuto účastníku řízení právní pomoc k úhradě nákladů řízení, zejména nákladů na zastoupení, které mu vzniknou před Soudním dvorem. Soudní dvůr samotný může rovněž poskytnout takovou právní pomoc.

Ke komunikaci mezi vnitrostátním soudem a Soudním dvorem

29. Postupující rozhodnutí a relevantní dokumenty (zejména případně spis ve věci, případně ve formě stejnopisu) musí vnitrostátní soud zaslat přímo Soudnímu dvoru doporučenou poštovní zásilkou (na adresu „Kancelář Soudního dvora Evropských společenství, L-2925 Luxembourg“, tel. (352) 4303-1).

30. Kancelář Soudního dvora zůstane až do okamžiku vynesení rozhodnutí v kontaktu s vnitrostátním soudem, kterému předává stejnopisy procesních písemností.

31. Soudní dvůr předá své rozhodnutí postupujícímu soudu. Přitom vnitrostátní soud požádá, aby ho informoval o důsledcích, které z tohoto rozhodnutí vyvodí ve sporu v původním řízení, a aby mu případně zaslal své konečné rozhodnutí.